

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 1/04-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Bárányu a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Ľ. A., bytom S., zastúpeného advokátkou JUDr. D. T., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 20/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 20/95 p o r u š i l právo Ľ. A., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 20/95 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ľ. A. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie v sume 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Martine povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia L. A. v sume 14 010 (slovom štrnásťtisícdesať slovenských korún) advokátke JUDr. D. T., Advokátska kancelária, K.

5. Okresný súd v Martine j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 14 010 Sk (slovom štrnásťtisícdesať slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 7000060494/8180 vedený v Štátnej pokladnici do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 14. januára 2004 č. k. I. ÚS 1/04-14 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť L. A., S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Martine (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 20/95.

Uvedeným uznesením ústavný súd zároveň ustanovil sťažovateľovi za právnu zástupkyňu v danom konaní pred ústavným súdom advokátku JUDr. D. T., Advokátska kancelária, K.

Zo sťažnosti a z jej doplnenia vyplynulo, že sťažovateľ podal v roku 1995 okresnému súdu návrh na začatie konania o zaplatenie čiastky 213 548 Sk z titulu náhrady škody spôsobenej ublížením na zdraví. Sťažovateľ je toho názoru, že v dôsledku nehospodárne vedeného súdneho konania, ako aj nečinnosti súdu vydal okresný súd prvé meritórne rozhodnutie vo veci po viac ako siedmich rokoch. Po jeho preskúmaní krajským súdom ho tento svojím rozhodnutím sp. zn. 5 Co 2772/01 zo 7. februára 2002 sčasti zrušil a vec vrátil okresnému súdu. Okresný súd síce nariaďoval pojednávania vo veci, ale zároveň

ich podľa názoru sťažovateľa účelovo odročoval. Tento stav podľa sťažovateľa pretrvával až do dňa podania jeho sťažnosti ústavnému súdu.

Skutočnosť, že okresný súd o návrhu sťažovateľa na priznanie náhrady škody nerozhodol, hoci od podania žalobného návrhu uplynulo viac ako 9 rokov, podľa tvrdenia jeho právnej zástupkyne vyvolalo u neho dlhodobý stav právnej neistoty, ktorý napriek využitiu dostupných právnych prostriedkov nápravy naďalej trvá. Predmet namietaného konania pritom podľa názoru sťažovateľa nie je právne ani fakticky taký zložitý, aby objektívne podmieňoval dlhšiu dobu na prípravu rozhodnutia.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa sťažovateľ domáha toho, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Okresný súd v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 20/95 porušil základné právo E. A. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (...).

2. Okresnému súdu v Martine prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 20/95 konal bez zbytočných prieťahov.

3. E. A. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 400 000,- Sk, ktoré mu je Okresný súd v Martine povinný vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd v Martine je povinný zaplatiť náhradu trov konania na účet advokátky JUDr. D. T., Advokátska kancelária, K. do jedného mesiaca od nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.“

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou JUDr. I. N., listom z 20. februára 2004 sp. zn. Spr. 202/04 a právna zástupkyňa sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu zo 14. marca 2004.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem chronologického prehľadu procesných úkonov vo veci vedenej pod sp. zn. 5 C 20/95 uviedla nasledovné relevantné skutočnosti:

«Z (...) chronológie vykonaných úkonov vyplýva, že vo veci sa plynulo konalo. Pripúšťam však, že čo do celkovej doby konania ide o prieťahy v konaní, subjektívne

prieťahy zo strany sudcu či súdu som nezistila. Doba medzi jednotlivými úkonmi zodpovedá nadmernému pracovnému zaťaženiu súdu ovplyvnenému množstvom riešených vecí a najmenej od 1. 1. 1997 do 12. 2. 2003 nedostatkom sudcov na Okresnom súde Martin. Aj keď tieto okolnosti Ústavný súd SR zrejme nezohľadní pri rozhodovaní o predmetnej ústavnej sťažnosti vzhľadom na existujúcu judikatúru, pre úplnosť vyjadrenia a jeho objektivitu musím obsiahnuť všetky príčiny stavu v predmetnom konaní.

Na celkovej dĺžke konania sa výraznou mierou podieľajú i samotní účastníci. Ide najmä o tieto okolnosti:

- nedostatok súčinnosti najmä zo strany právneho zástupcu navrhovateľa, ktorý viackrát opakovane*
  - a) navrhol odročiť pojednávanie pre možnosť mimosúdneho vyriešenia*
  - b) nerešpektoval výzvy súdu a návrhy na doplnenie dokazovania, označenie dôkazov vykonal až po výzve alebo urgencii súdu (viď napr. úkony súdu zo 16. 1. 1995, 18. 11. 1995, 30. 11. 1995, 16. 4. 1996, 3. 6. 1996, 28. 2. 1997, 13. 10. 1997)*
  - c) opakovane v priebehu konania menil okruh účastníkov na strane odporcu – to sa týka i právneho zástupcu odporcu v rade 1.)*
  - d) nemal odpočiatku ujasnený predmet svojich nárokov, keď k ich riadnej špecifikácii došlo až na pokyn odvolacieho Krajského súdu v Banskej Bystrici vo svojom zrušujúcom uznesení (viď výzvy súdu zo 16. 1. 1995, 17. 10. 1995, 31. 5. 2002)*
  - e) viaceré pojednávania (9. 10. 2002, 22. 5. 2003, 18. 6. 2003...) boli odročené pre neprítomnosť účastníkov a ich právnych zástupcov.*

Zo strany právneho zástupcu žalovaného došlo k predloženiu Dohody o urovnaní z roku 1995 súdu až 18. 6. 2003 pričom okruh účastníkov dohody mal v konečnom dôsledku vplyv i na ustálenie okruhu účastníkov konania na strane odporcu.

Aj keď vo veci samej ide o nároky, ktoré všeobecné sudy bežne prejednávajú, čo do skutkovej náročnosti, rozsahu dokazovania (2 znalecké posudky, množstvo svedkov) a málo frekventovaného právneho titulu – náhrady škody z titulu porušenia prevenčnej povinnosti vo vzťahu k zabráneniu vzniku škody, ide o prípad na hornej hranici náročnosti v rámci spektra bežne prejednaných prípadov. Súbeh týchto okolností potom vyústil v dlhšie než primerané trvanie súdneho sporu tohto typu a v skutočnosť, že konanie doteraz nie je právoplatne skončené.

Vzhľadom na len čiastočnú opodstatnenosť ústavnej sťažnosti, mieru, v akej sa i samotní účastníci podieľajú na vzniku prietahov, nesúhlasím s požiadavkou sťažovateľa na zadosťučinenie „v primeranej výške očakávaného plnenia, ktoré by bol odporca povinný za zavinenie úrazu zaplatiť jednorázovú sumu a za mesačné doplácanie priemerného mesačného zárobku s prihliadnutím na jeho odpovedajúcu valorizáciu“. Pokiaľ ústavný súd rozhodne i o priznaní finančného zadosťučinenia, za primeranú danému prípadu považujeme sumu neprekračujúcu sumu 15.000.- Sk. Vychádzame i z toho, že finančné zadosťučinenie nemá nahrádzať nárok sťažovateľa uplatnený v namietanom súdnom konaní.

Oznamujeme Vám, že netrváme na tom, aby ústavný súd o prijatej sťažnosti vykonal ústne pojednávanie (§ 30 ods. 1, 2 zák. o ústavnom súde).»

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu uviedla, že:

«Ako z obsahu vyjadrenia vyplýva, Okresný súd v Martine pripúšťa prietahy v konaní v danej veci, čo zdôvodňuje nadmerným pracovným zaťažením súdu a nedostatkom sudcov najmenej od 1. 1. 1997 do 12. 2. 2003.

Uvedenú námietku nemožno akceptovať ako právne významnú vo vzťahu k sťažovateľovi namietanému porušeniu jeho práv zaručených v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR (...).

Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie ako aj skutočnosť, že nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Predmetom konania, v ktorom sťažovateľ namieta zbytočné prietahy, je nárok na náhradu škody z titulu porušenia právnych povinností. Spor zo skutkového ani právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej náročnosti a právnej zložitosti, ktoré by podmieňovali dobu viac ako 9 rokov na prípravu rozhodnutia vo veci samej.

Chronológia doposiaľ vykonaných úkonov rozpisaná vo vyjadrení Okresného súdu v Martine nie je dôkazom plynulého konania súdu v danej veci, ale naopak je preukázaním

neefektívnej činnosti súdu s následkom porušenia ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Svedčí o tom napr. i tá skutočnosť, že návrh sťažovateľa bol súdu doručený dňa 5. 1. 1995, pričom ohliadku miesta nehody súd vykonal až 11. 3. 1999 a znalecké dokazovanie nariadil až 13. 10. 1999. (...).

Taktiež nemožno súhlasiť s vyjadrením Okresného súdu v Martine, v zmysle ktorého sa v konaní prejavoval nedostatok súčinnosti zo strany právneho zástupcu navrhovateľa najmä tým, že navrhol odročiť pojednávanie pre možnosť mimosúdneho vyriešenia, menil okruh účastníkov na strane odporcu, nerešpektoval výzvy súdu na doplnenie dokazovania. Návrh mimosúdneho vyriešenia sporu a rozšírenie okruhu účastníkov konania nepredstavuje nečinnosť navrhovateľa, práve naopak, a pokiaľ ide o nerešpektovanie výzvy súdu, tu príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku umožňujú súdu jednotlivými procesnými úkonmi zjednať nápravu.

K otázke „primeraného finančného zadosťučinenia“ je potrebné konštatovať, že sťažovateľ pri jeho uplatňovaní, resp. stanovení jeho výšky nevychádzal z nároku uplatneného v namietanom súdnom konaní. Túto náhradu nemajetkovej ujmy navrhol Ústavnému súdu SR priznať s prihliadnutím na skutočnosť, že nemožno od neho spravodlivo žiadať, aby čakal na výsledok súdneho sporu, v ktorom sa rieši jeho nárok na náhradu škody za ťažké ublíženie na zdraví (takmer úplná amputácia nohy v oblasti členkového zhybu), po dobu viac ako 9 rokov. Vychádzal pritom z princípov spravodlivosti a z potreby zavŕšenia ochrany základných ľudských práv.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva - inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 113/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 5 C 20/95:

Dňa 5. januára 1995 podal sťažovateľ (z titulu ublíženia na zdraví) okresnému súdu návrh na zaplatenie 213 548 Sk s prísl. proti odporcovi Ing. M. V., bytom P. (ďalej len „odporca“).

Dňa 16. januára 1995 súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na doplnenie návrhu. Tejto výzve bolo vyhovené 20. januára 1995.

Dňa 27. januára 1995 súd vyžiadal od Okresného oddelenia Policajného zboru v Sučanoch súvisiaci vyšetrovací spis.

Dňa 15. februára 1995 súd doručil návrh na vyjadrenie odporcovi, vyžiadal súvisiaci spis od Okresnej prokuratúry Martin a od právneho zástupcu sťažovateľa ďalšiu špecifikáciu návrhu na doplnenie údajov o zárobku sťažovateľa.

Dňa 7. marca 1995 bolo súdu doručené vyjadrenie odporcu. V tento deň okresný súd urgovoal právneho zástupcu sťažovateľa, aby splnil výzvu z 15. februára 1995.

Dňa 24. marca 1995 právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu špecifikáciu návrhu.

Dňa 12. apríla 1995 súd vyzval predchádzajúceho zamestnávateľa sťažovateľa, aby oznámil údaje o jeho zárobku a o vyplácaných nemocenských dávkach do priznania invalidného dôchodku.

Dňa 12. apríla 1995 bývalý zamestnávateľ sťažovateľa doručil súdu požadované údaje.

Dňa 13. júna 1995 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito.

Dňa 22. júna 1995 právny zástupca odporcu doručil okresnému súdu kópiu návrhu odporcu adresovaného Okresnej prokuratúre v Martine na prejednanie trestnej veci podľa § 11 ods. 2 Trestného poriadku v súvisiacej veci sp. zn. 2 Pv 113/93.

Dňa 6. septembra 1995 súd vyzval Okresnú prokuratúru v Martine na podanie správy vo veci sp. zn. 2 Pv 113/93.

Dňa 17. októbra 1995 súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby zdôvodnil tvrdené zavinenie odporcu, keď trestné stíhanie bolo proti nemu zastavené, pričom Okresná prokuratúra v Martine nepokračovala v trestnom stíhaní ani na podnet odporcu.

Dňa 8. novembra 1995 súd urgoval právneho zástupcu sťažovateľa, aby podal správu podľa výzvy zo 17. októbra 1995.

Dňa 30. novembra 1995 súd opätovne urgoval právneho zástupcu sťažovateľa, aby podal správu podľa výzvy zo 17. októbra 1995, pod hrozbou uloženia pokuty.

Dňa 15. decembra 1995 sťažovateľ doručil okresnému súdu požadované vyjadrenie.

Dňa 26. januára 1996 súd nariadil pojednávanie na 15. marec 1996 a vyzval Severoslovenské štátne lesy, š. p., Žilina na podanie správy vo vzťahu k tvrdenému porušeniu povinností odporcu ako vlastníka lesa.

Dňa 6. februára 1996 Severoslovenské štátne lesy, š. p., Žilina odpovedali na výzvu súdu.

Dňa 15. marca 1996 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že sťažovateľovi súd uložil, aby do 10 dní oznámil ďalšie návrhy na dokazovanie.

Dňa 16. apríla 1996 súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na splnenie povinnosti uloženej mu 15. marca 1996, a to v lehote 7 dní.

Dňa 3. júna 1996 súd urgoval právneho zástupcu sťažovateľa, aby splnil uvedenú povinnosť.

Dňa 14. júna 1996 právny zástupca sťažovateľa oznámil súdu adresy svedkov, ktorých navrhol vypočuť.

Dňa 20. septembra 1996 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. november 1996 za účelom ďalšieho dokazovania.

Dňa 8. októbra 1996 právny zástupca sťažovateľa navrhol vo veci vypočuť ďalších siedmich svedkov.

Dňa 12. novembra 1996 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že právny zástupca sťažovateľa mal oznámiť súdu mená svedkov.

Dňa 22. novembra 1996 bola súdu oznámená doba trvania práceneschopnosti svedka.

Dňa 28. novembra 1996 súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na označenie dôkazov do 7 dní.

Dňa 28. februára 1997 súd urgoval splnenie uvedenej uloženej povinnosti.

Dňa 23. mája 1997 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 1. júl 1997 za účelom výsluchu svedkov.

Dňa 1. júla 1997 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, na ktorom súd pripustil do konania ďalšieho účastníka na strane odporcu. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 7. októbra 1997 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito.

Dňa 13. októbra 1997 súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby oznámil súdu úplné meno navrhnutého svedka.

Dňa 13. novembra 1997 právny zástupca sťažovateľa upresnil údaje o svedkovi.

Dňa 2. decembra 1997 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 3. február 1998.

Dňa 3. februára 1998 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo pre neprítomnosť svedka odročené na 24. február 1998.

Dňa 24. februára 1998 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že do 7 dní súd rozhodne o ďalších procesných úkonoch.

Dňa 6. marca 1998 právny zástupca odporcov navrhol vypočúť ďalších svedkov a vykonať dôkaz videozáznamom.

Dňa 16. apríla 1998 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. máj 1998.

Dňa 12. mája 1998 súd na pojednávaní vykonal dôkaz videozáznamom z miesta nehody a pojednávanie odročil na 16. jún 1998.

Dňa 16. júna 1998 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom vypočutia svedka - lekára, ktorého súd vyzval, aby oznámil súdu, kedy bude môcť vo veci svedčiť.

Dňa 24. júna 1998 uvedený svedok oznámil súdu, že bude môcť vo veci svedčiť v septembri 1998.

Dňa 4. novembra 1998 nariadil súd vo veci vykonanie ohliadky miesta nehody, pre ospravedlnenie právneho zástupcu sťažovateľa bol však termín zrušený.

Dňa 11. marca 1999 súd vykonal ohliadku miesta nehody.

Dňa 13. októbra 1999 okresný súd uznesením nariadil znalecké dokazovanie a vo veci ustanovil znalca z odboru ekonomika hospodárstva – mzdy na vyčíslenie priemerného zárobku sťažovateľa pred úrazom a prepočet straty na zárobku sťažovateľa počas práceneschopnosti a po nástupe do invalidného dôchodku.

Dňa 20. októbra 1999 odporcovia podali odvolanie proti uvedenému uzneseniu vo výroku o povinnosti zložiť preddavok na trovy tohto dôkazu.

Dňa 28. októbra 1999 sťažovateľ uhradil zálohu na trovy znaleckého dokazovania.

Dňa 17. novembra 1999 súd odvolanie odporcov doručil sťažovateľovi.

Dňa 13. decembra 1999 bol spis predložený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o odvolaní odporcov.

Dňa 20. decembra 1999 krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 3034/99 potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu.

Dňa 25. mája 2000 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 31. mája 2000 súd doručil uznesenie krajského súdu sp. zn. 6 Co 3034/99 právnym zástupcom účastníkov konania.

Dňa 19. júna 2000 odporcovia zložili preddavky na trovy znalečného.

Dňa 20. júla 2000 súd zaslal spis znalkyni.

Dňa 17. októbra 2000 znalkyňa vrátila spis súdu i s posudkom a vyúčtovaním znaleckej odmeny.

Dňa 24. októbra 2000 súd znalecký posudok doručil právnym zástupcom účastníkov.

Dňa 15. marca 2001 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť účastníkov na 18. apríl 2001.

Dňa 18. apríla 2001 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom súd uznesením uzavrel dokazovanie a pojednávanie odročil na 20. apríl 2001 za účelom vyhlásenia rozsudku.

Dňa 20. apríla 2001 okresný súd vyhlásil v napadnutej veci rozsudok a uznesením priznal znalkyni znaleckú odmenu. Predseda okresného súdu opatrením sp. zn. Spr. 400/01 predĺžil lehotu na odoslanie rozsudku do 30. júna 2001.

Dňa 28. mája 2001 právny zástupca sťažovateľa doručil súdu vyčíslenie trov konania.

Dňa 8. júna 2001 súd odoslal písomné vyhotovenie rozsudku právnym zástupcom účastníkov.

Dňa 27. júna 2001 odporca v 1. rade podal odvolanie proti uvedenému rozsudku a 27. júna 2001 aj proti uzneseniu o znalečnom.

Dňa 29. júna 2001 súd vykonal úkony podľa § 209 až 210 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) pred predložením spisu odvolaciemu súdu vrátane rozhodnutia o povinnosti zaplatiť súdny poplatok z odvolania.

Dňa 2. júla 2001 právny zástupca sťažovateľa podal k odvolaniu vyjadrenie.

Dňa 24. septembra 2001 súd zaslal vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa na zaujatie stanoviska.

Dňa 12. októbra 2001 súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní odporcu 1. rade.

Dňa 17. januára 2002 sa uskutočnilo na krajskom súde pojednávanie, ktoré bolo odročené na 7. február 2002.

Dňa 7. februára 2002 krajský súd na pojednávaní rozsudkom sp. zn. 5 Co 2771/01 rozsudok okresného súdu v časti, v ktorej zamietol návrh sťažovateľa voči odporcovi v 2. rade, v celom rozsahu potvrdil. Vo zvyšku napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Dňa 11. apríla 2002 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 16. apríla 2002 súd doručil rozsudok a uznesenie krajského súdu právnym zástupcom účastníkov.

Dňa 31. mája 2002 súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na špecifikáciu uplatneného návrhu v zmysle záverov odvolacieho súdu do 10 dní od doručenia výzvy.

Dňa 14. augusta 2002 súd nariadil pojednávanie na 9. október 2002.

Dňa 9. októbra 2002 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 17. október 2002, pretože odporca v 1. rade trval na účasti svojho právneho zástupcu.

Dňa 9. októbra 2002 právny zástupca sťažovateľa doručil súdu upresnenie žalobného návrhu, doložil písomnú dohodu zo 6. marca 1995 medzi sťažovateľom a odporcami o znášaní škody a navrhol vypočúť ďalších svedkov.

Dňa 17. októbra 2002 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito.

Dňa 28. októbra 2002 právny zástupca sťažovateľa podal písomný návrh na rozšírenie okruhu účastníkov konania.

Dňa 12. novembra 2002 súd uznesením č. k. 5 C 20/95-206 pripustil pristúpenie odporcu v 2. rade do konania.

Dňa 20. marca 2003 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 22. máj 2003. Pojednávanie z 22. mája 2003 bolo opätovne odročené na 18. jún 2003 vzhľadom na zhodné tvrdenie účastníkov o možnosti uzavretia mimosúdnej dohody.

Dňa 18. júna 2003 súd pre neprítomnosť účastníkov konania a doručenie návrhu dohody účastníkov o urovaní odročil pojednávanie na neurčito.

Dňa 17. septembra 2003 súd nariadil pojednávanie na 22. október 2003.

Dňa 20. októbra 2003 právny zástupca odporcov v 1. a 2. rade podal návrh na pripustenie rozšírenia okruhu odporcov o odporcu v 3. a 4. rade.

Dňa 22. októbra 2003 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito.

Dňa 25. novembra 2003 súd nariadil pojednávanie na 29. január 2004.

Dňa 29. januára 2004 okresný súd na pojednávaní nepripustil pristúpenie odporcov v 3. a 4. rade do konania, pričom pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom dokazovania znaleckým posudkom na výpočet renty.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 5 C 20/95 o zaplatenie čiastky 213 548 Sk z titulu náhrady škody spôsobenej ublížením na zdraví, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako navrhovateľ, došlo k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o náhrade škody spôsobenej ublížením na zdraví môže v danej veci predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci napr. s nevyhnutnosťou znaleckého dokazovania. Doterajší neobyčajne zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný nemôže pripísať na vrub zložitosti prerokovávanej veci.

Treba ďalej konštatovať, že konanie vo veci (od podania žaloby 13. júna 1995 až dosiaľ) trvá takmer 9 rokov, z toho na okresnom súde takmer 8 rokov. Táto dĺžka konania je celkom zjavne neprimeraná.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, treba konštatovať, že na celkovej dĺžke konania mal svoj podiel aj sťažovateľ, napr. na okresný súd sa obrátil s návrhom na začatie

konania, ktorý nemal všetky predpísané náležitosti, resp. ktorý nebol úplný, pričom kvôli odstraňovaniu týchto nedostatkov nemohol okresný súd riadne postupovať v konaní. V tejto súvislosti už ústavný súd konštatoval, že požiadavka na konanie bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy môže mať svoju plnú relevanciu len pri takom návrhu na začatie konania, ktorý spĺňa všetky zákonom predpísané obsahové a formálne náležitosti (pozri I. ÚS 41/02). Okrem uvedeného právny zástupca sa opakovane nezúčastnil na pojednávaniach a v niektorých prípadoch na výzvy súdu reagoval až po urgenciách súdu alebo vtedy, keď výzva súdu bola uskutočnená pod hrozbou uloženia pokuty (napr. na výzvu súdu zo 17. októbra 1995 reagoval právny zástupca sťažovateľa až 15. decembra 1995).

Avšak v takej citlivej veci, akou je náhrada škody spôsobenej ublížením na zdraví, v danom prípade podiel sťažovateľa, resp. jeho právneho zástupcu na vzniknutých prietáchoch podľa názoru ústavného súdu neospravedlňuje neúmerne dlhé, osem rokov trvajúce konanie okresného súdu. Na uvedené skutočnosti, teda na nesúčinnosťné správanie právneho zástupcu sťažovateľa, však ústavný súd prihliadol pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia v danej veci.

Na druhej strane ale predkladanie návrhov napr. na rozšírenie účastníkov konania nekvalifikuje ústavný súd ako skutočnosť, ktorá spôsobila zbytočné prietahy v konaní. Podľa právneho názoru ústavného súdu využitie možností daných sťažovateľovi procesnými predpismi (napr. Občianskym súdnym poriadkom) na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (napr. I. ÚS 31/01).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je náhrada škody spôsobenej ublížením na zdraví, t. j. vec, ktorej povaha (spor o existenciu nárokov, ktoré môžu byť zdrojom príjmov sťažovateľa) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup

tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

Treba uviesť, že okresný súd bol v určitých obdobiach v posudzovanej veci opakovane krátkodobo aj nečinný (konkrétne napr. od 16. júna 1998 do 4. novembra 1998 -viac ako štyri mesiace, od 11. marca 1999 do 13. októbra 1999 - sedem mesiacov, od 24. októbra 2000 do 15. marca 2001- takmer päť mesiacov) a jeho postup nevykazoval vždy znaky plynulého a efektívneho konania, jeho úkony nesmerovali k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako navrhovateľ vo veci náhrady škody spôsobenej ublížením na zdraví nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). Tieto nedostatky plynulosti konania by však samy osebe neznamenal porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ale kvalitu porušenia tohto ústavného práva nadobudli v kontexte celkovej takmer 9 - ročnej dĺžky konania. Sama predsedníčka okresného súdu pripustila, že „čo do celkovej doby konania ide o prieťahy v konaní.“

Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny („nedostatok sudcov na Okresnom súde Martin“) spôsobiť tieto prieťahy, nemožno akceptovať. Ústavný súd už v podobných súvislostiach opakovane vyslovil (pozri napr. I. ÚS 23/03 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí – a teda vykonanie spravodlivosti – bez zbytočných prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkom súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. Vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a skutočnosť, že ani po uplynutí takmer deviatich rokov od podania žaloby nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté (dňa 29. januára 2004 bolo pojednávanie odročené na neurčito za účelom dokazovania znaleckým posudkom na výpočet renty), ústavný súd považoval za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 400 000 Sk, ktoré odôvodnil vzhľadom na „dlhodobý stav právnej neistoty“, ako aj „vzhľadom na závažnosť veci, ktorá je predmetom rozhodovania.“

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, na povahu veci, ako aj na správanie sťažovateľa (jeho právneho zástupcu) považuje za primerané vo výške 25 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 14 010 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia advokátkou JUDr. D. T., K.

Náhrada sa priznala za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia 9. februára 2004, podanie upresnenia sťažnosti z 20. februára 2004 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 2. marca 2004). Za tri úkony patrí odmena v sume po 4 534 Sk a k tomu trikrát náhrada režijného paušálu po 136 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkom sumu 14 010 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. mája 2004